

KRAKERS IN 1707?

Jacobus Abat in geschil met Jan Baptiste de Wagheneere over de ontruiming van een huis

Danny Mattens

Jacobus Abat en Jan Baptiste de Wagheneere vochten in 1707 een geschil over een woningeigendom dat uiteindelijk door de schepenen van de Keure van de stad Gent werd beslecht. Hoewel het hier niet echt om ‘karakers’ gaat zoals we nu kennen, geeft de korte beschrijving van dit conflict toch aan dat eigendommen van huizen en gronden driehonderd jaar geleden terdege vastlagen en dat schriftelijke eigendomsbewijzen bij conflicten ook toen erg nuttig waren. Een kadaster van eigendommen zoals dat nu ongeveer tweehonderd jaar functioneert, bestond nog niet. Een voorloper daarvan waren de ‘boeken van de huisgelden’ (jaarlijks te betalen taksen) met namen van wijken, straten, huiseigenaars en eventueel ook huurders-bewoners. De schepenen of hun helpers konden daarin te rade gaan. Ook nu nog kunnen deze ‘boeken’ uiterst waardevolle gegevens opleveren. (2)

Welgezetten burgers

Bekijken we eerst de hoofdrolspelers die voor de schepenen ‘*in cameran*’ moesten verschijnen (1). Uit het volgende zal blijken dat ze zeker niet tot het proletariaat behoorden.

Jacobus Abat, zoon van Laureijns, was in Gent, in de H.-Kerstparochie, op 23 juni 1711 gehuwd met Catharina De Mey. (3) Wanneer hij geboren of overleden is weten we niet. Toen het geschil ontstond in 1707, ruim drie jaar dus voor zijn huwelijk, was hij meester-chirurgijn en barbier. Dit laat vermoeden dat het hier om een tweede huwelijk gaat. Abat zal dus geen universitaire opleiding in de geneeskunde hebben genoten. Ten onrechte hebben chirurgijns of chirurgijn-barbiers geen al te beste reputatie - ze worden ook wel kwakzalvers genoemd. Maar er moet op gewezen dat zij een opleiding kregen binnen de nering van chirurgijns die tot zes jaar kon duren. Pas daarna konden ze zich

zelf als meester-chirurgijn vestigen. Zij waren op hun manier dus wel wetenschapslui die zich vooral met de ‘externe geneeskunde’ bezig hielden. Ze werden ook ‘heelmeester’ genoemd en voerden chirurgische ingrepen uit. Universitair geschoolde medici (licentiaten en doctors in de medicijnen) probeerden inwendige ziekten van de patiënten te behandelen. (3)

Wat Jan Baptiste de Wagheneere betreft staat in de documenten alleen te lezen dat hij getrouwd was. In dezelfde periode was hij of een naamgenoot advocaat bij de Raad van Vlaanderen, tevens griffier bij het souverain-baljuwschap van Vlaanderen. Of het hier om dezelfde de Wagheneere gaat blijkt niet uit de documenten. Wellicht niet, want advocaten bij die raad lieten zich maar al te graag als ‘heer ende meestere’ betitelen.

Het conflict

Het onderwerp van deze discussie was een huis, of althans de verplichte ontruiming, zeg maar uitzetting, uit dit huis. Jacobus Abat had de bewuste woning gekocht van Joris de Praet, zoon van Gerard en Barbara Neyt, dochter van Joos en Françoise Furone. (2) In het document wordt Joris de Praet ‘seigneur’ genoemd. De aankoopakte was op 31 oktober 1707 verleden voor Lucas Ignatius de Preut, notaris te Gent tussen 1706 en 1724 en tevens procureur bij de schepenbank van Gedele.

Jan Baptiste de Wagheneere en zijn echtgenote bewoonden dit huis blijkbaar onrechtmatig. Alsof dit nog niet genoeg was, deden zij alsof het hun eigendom was. Jacobus Abat wilde echter ‘het ghebruijck selve gheerne ghenomen hebben’. Bovendien had Abat aan de vrouw van de Wagheneere gezegd dat hij het huis had gekocht. Van de kant van de Wagheneere was hierop geen reactie gekomen. Pas toen de zaak aan het oordeel van de schepenbank van de Keure werd onderworpen en Abat met een kopie van zijn koopcontract kwam aandragen, bonden ze in. Het echtpaar de Wagheneere kon ook niet langer doen alsof de woning hun eigendom was. Abat had immers zijn eigendomstitel op tafel gegooid. De de Wagheneere’s werden dan ook veroordeeld tot de ontruiming van het huis en het betalen van de gerechtskosten. Om dit goed te begrijpen is het nodig te weten dat stadsschepenen in die tijd niet enkel een bestuurlijke functie hadden, ze handelden in tal van zaken ook als rechtbank. De term ‘kamer’ wordt nog steeds gebruikt bij de rechtbanken. Denk aan ‘kamer van inbeschuldigingstelling’.

Waar?

Wat in dit verhaal opvalt is dat nergens wordt verteld waar het betrokken huis precies gelegen was. Telkens is er sprake van het ‘ghelibelleerde huuse’: het procesbundel bevatte vermoedelijk een gecertificeerd afschrift van een officieel document omtrent de eigendom. Dat was voor beide partijen en de schepenbank blijkbaar voldoende om te weten om welke woning het precies ging. Jammer dat er geen enkele aanduiding van de ligging in de twee documenten te vinden is. Het zou leuk geweest zijn na te gaan of het huis nog altijd bestaat en hoe het er nu, anno 2020, uitziet.

Noten

- 1 Archief Gent, Fonds Familiepapieren ‘Abat’. Dit is de rijke verzameling documenten die in een of ander rechtsgeschil voor de schepenbank van de Keure van de stad Gent naar voor zijn gebracht en daar zijn blijven liggen. Na lange tijd werden deze documenten, of wat er van overbleef, verzameld in dit fonds geklasseerd en geïnventariseerd op familienaam.
- 2 Charles, L., Everaert, G., Laleman, M.C., Lievois, D. (2001). *Erf, huis en mens*, Gent Stadsarchief en Stichting Mens & Cultuur, pp. 191 +XVI.
- 3 Archief Gent, Huwelijken H.-Kerst; P. Huys, Erfenisoproepen in de ‘Gazette van Gend’ (in: *Vlaamse Stam*, jg. 47, nr. 5, 2011, p. 443); www.heuristiek.ugent.be
- 4 *Genealogie nagegaan op* www.stanny-van-grasdorff.be